

Νίκος Πλουμπίδης: Ο θάνατος είναι μια αλλαγή της ύλης. Έτσι είναι...

Το κείμενο που ακολουθεί είναι απόσπασμα από το τρυφερό, πηγαίο, σαρκαστικό και αυτοσαρκαστικό αφήγημα του **Κώστα Κρεμμύδα** που δεν παύει, ωστόσο, να το διαπερνά μια άλλοτε έντονη και άλλοτε αδιόρατη θλίψη, αλλά και συγκίνηση **1**. Έχει τίτλο: **«Ερυθρόλευκη τρέλα. Κόκκινες τουλίπες στον Κολωνό»**, εκδόσεις **Μανδραγόρας**, Σειρά: Σύγχρονη Ελληνική Πεζογραφία, Αθήνα 2017, σελ. 48-50.

Με τις χειροπέδες στα χέρια εκτελέστηκε ο Νίκος Πλουμπίδης.

..Υστερόγραφο του τελευταίου γράμματος του Νίκου Πλουμπίδη από τις φυλακές του σανατόριου Σωτηρία τα ξημερώματα του Σαββάτου της 14ης Αυγούστου 1954, παραμονής της γιορτής του Δεκαπενταύγουστου. Λίγο αργότερα από το Δαφνί, θα 'δινε στη δημοσιότητα η Ασφάλεια την πρώτη φωτογραφία για τις εφημερίδες: μπρούμυτα με το πρόσωπο πεσμένο στα χαλίκια και τα χέρια δεμένα με χειροπέδες πίσω στην πλάτη. Ακολούθησε η χαριστική βολή, αφού του έβγαλαν τις χειροπέδες και τον γύρισαν ανάσκελα να κοιτάει το χάραμα του Αυγούστου στον γνωστό τόπο εκτελέσεων. Όταν κάτι επαναλαμβάνεται με συχνότητα, ακόμα και η φρίκη γίνεται συνήθεια.

Κι επειδή μιλάμε για τραγωδίες, παλιές και σύγχρονες, δεν ήταν σύμπτωση που στο ίδιο νοσοκομείο των ίδιων φυλακών στη Σωτηρία, και τότε κρατούμενο, είχαν βρει τον Πλουμπίδη οι γερμανικές δυνάμεις Κατοχής. Φυματικός αγωνιζόταν μέσα απ' τις φυλακές ή την παρανομία. Ο βήχας του ακουγόταν συχνά και εξαντλητικά - ίσως και να τον πρόδωσε αυτός ο βήχας στη γειτονιά κάτω από το λόφο του Κολωνού, στην οδό Ερυμάνθου 7 και Πρεβέζης 14, δίπλα σχεδόν στο τωρινό μας σπίτι, όπου κρυβόταν μέχρι την Τρίτη 25 Νοεμβρίου 1952.

Την επομένη της σύλληψης - ήταν επικηρυγμένος μάλιστα - βγήκε η σχετική ανακοίνωση της κυβέρνησης Παπάγου: «Συνελήφθη ο από οκταετίας κρυπτόμενος κομμουνιστής Νίκος Πλουμπίδης».

Επίσης 25 Νοεμβρίου, και εικοσιένα χρόνια μετά, η Χούντα του Ιωαννίδη θα ανέτρεπε την προηγούμενη του Παπαδόπουλου και θα διόριζε δικό της Πρόεδρο Δημοκρατίας - ένα ακόμα αξίωμα που δεινοπαθεί στον δοκιμασμένο θεσμό των διορισμών.

Το άψυχο κορμί του Νίκου Πλουμπίδη στο έδαφος αμέσως μετά την εκτέλεση.

Για τους δύσκολους Νοέμβρηδες στον τόπο μας - και για τον σπουδαίο Δανό ποιητή Χένρικ Νορντμπραντ ο Νοέμβρης είναι δύσκολος μήνας -, θυμηθήκαμε τον «Κοινωνικό Νοέμβρη» ενός άλλου ποιητή του αγαπημένου Έκτορα Κακναβάτου: Τα τανκς μεταδοτικά δισύλλαβα άνοιγαν δρόμο/ του βροντόσαυρου, καταμεσί οδοφράγματα/ μετρούσες, πάλι ακέφαλο έψιλον πετρωμένο ήτα/ το άλφα πολτός από τον φάλαγγα.

Δεν ξέρω αν ταυτίζεται ο Κολωνός με την τραγωδία («μίμησις πράξεως σπουδαίας και τελείας κατά τον Αριστοτέλη») ή εάν η τραγωδία (και συνήθως δίχως την απαραίτητη «κάθαρση») είναι ταυτισμένη διαχρονικά με τον Κολωνό και τη χώρα εν γένει εκεί

που «αφήνουνε αυγά οι τυραννόσαυροι» ανά τους αιώνες, αλλά εγώ να μνημονεύσω λίγες γραμμές από το σημείωμα που έγραψε ο Πλουμπίδης, λίγους μήνες πριν την εκτέλεσή του με αφορμή την τότε επέτειο των έντεκα χρόνων από το μοναδικό στα ευρωπαϊκά χρονικά συλλαλητήριο στην καρδιά της Αθήνας κατά των γερμανών κατακτητών, καθώς ο Πλουμπίδης,, ήταν ένας εκ των οργανωτών της αντίστασης του λαού:

Η Τετάρτη 5η του Μάρτη, του 1943, είναι ιστορική μέρα για το Ελληνικό Λαϊκό Επαναστατικό Κίνημα με παγκόσμια απήχηση και σημασία. Την ημέρα αυτή ολόκληρος ο Αθηναϊκός λαός με ΓΕΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΠΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕ ΠΑΛΛΑΪΚΗ ΔΙΑΔΗΛΩΣΗ στο κέντρο της Αθήνας επέβαλε στο Χίτλερ την ανάκληση της ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΡΑΤΕΥΣΗΣ. [...] Τα τυπογραφεία και ποι πολύγραφοι δούλευαν αδιάκοπα. Πλακάτ, σημαίες, συνθήματα ετοιμάστηκαν. Τα σχέδια πορείας του κάθε κλάδου και τομέα καταστρώθηκαν. Χιλιάδες προκηρύξεις και τρικ μοιράστηκαν. Οι συνδέσεις των διαφόρων κρίκων εκανονίστηκαν. Τα Χωνιά τότε εφευρέθηκαν και τέθηκαν σε εφαρμογή. Όλα νεκρώθηκαν. Εργάτες, υπάλληλοι, βιοτέχνες, έμποροι, όλοι απεργούν, όλα κλειστά και τότε άρχισε να ξεχύνεται στο κέντρο της Αθήνας ο λαϊκός χείμαρρος των συνοικιών. Για πρώτη φορά τόσο πυκνές λαϊκές μάζες κατέβηκαν στο πεζοδρόμιο για να διεκδικήσουν και να επιβάλλουν τα δικαιώματά τους. Για πρώτη φορά παρουσιάστηκε μια τόσο μεγάλη σε όγκο και μαχητικότητα ΠΑΛΛΑΪΚΗ ΔΙΑΔΗΛΩΣΗ. Αυτό ήταν πρωτοφανές όχι μόνο για την Αθήνα αλλά και για τις μεγάλες ξένες πρωτεύουσες κι αυτό όχι σε καιρούς ειρηνικούς αλλά κάτω απ' τον πιο βάρβαρο κατακτητή. Το παλλαϊκό ξεσήκωμα ήταν τέτοιο που οι κατακτητές αναγκάστηκαν να ανακαλέσουν την απόφασή τους και να δηλώσουν ότι «ΔΕΝ ΤΙΘΕΤΑΙ ζήτημα πολιτικής επιστράτευσης για την Ελλάδα». Η 5η του Μάρτη του 1943 δεν έσωσε μόνο τα ελληνόπουλα από τα γερμανικά κάτεργα αλλά συνετέλεσε και στην πορεία και την εξέλιξη του πολέμου και έδειξε το δρόμο που πρέπει να ακολουθούν οι λαοί για να επιβάλλουν τις θελήσεις τους... (Ν. Πλουμπίδης, Φυλακές Απομόνωσης 5.3.54). Μετά την απελευθέρωση πάντως, πήγαν εκόντες άκοντες επισήμως οι Έλληνες ως Γκασταρμπάιτερ στη Γερμανία χάρη στην ειδική συμφωνία που υπέγραψε ο συνεχιστής του Παπάγου, επίσης εθνάρχης, Καραμανλής με τη Δυτικογερμανική κυβέρνηση. Αλλά κι αυτό είναι μια άλλη ιστορία.

Την εικόνα της ήσυχης συνείδησης, της σιγουριάς στο λόγο και την απόφαση, αλλά και του αισθήματος της απόλυτης ελευθερίας, τη διέκρινα στις φωτογραφίες, στο καθαρό πρόσωπο του Πλουμπίδη στη διάρκεια της απολογίας του μπροστά στους στρατοδίκες, όμοια όπως την έβλεπα στο πράο αλλά ταυτόχρονα

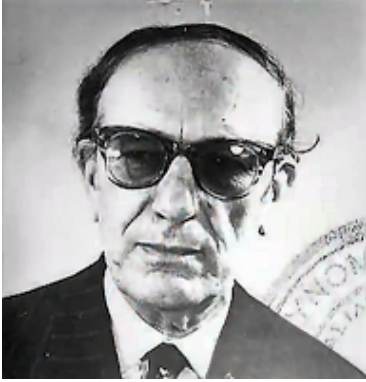
και αποφασιστικό πρόσωπο του πατέρα μου, στον σεβασμό του απέναντί μας, στο πλατύ του χαμόγελο -συγγενές με το πλατύγυρο καπέλο του-, στο αργό βάδισμά του, στο ευθυτενές παρουσιαστικό -που κράτησε ατόφια αλύγιστο μέχρι το τέλος και την πτώση του, ίδια γενναία, αν και στο βάθος της διακριτική στα όρια της εσωστρέφειας, με τη ζωή του. Με τον πατέρα μου, είχαμε πάντα ανοιχτούς λογαριασμούς που δεν επρόκειτο να κλείσουν ποτέ. Το ίδιο, όπως και με την Αριστερά.

Σημειώσεις-Παραπομπές

1. Βλ. την εισαγωγή του Αλέξη Ζήρα στο αφήγημα του Κώστα Κρεμμύδα: **«Ερυθρόλευκη τρέλα. Κόκκινες τουλίπες στον Κολωνό»**, εκδόσεις Μανδραγόρας, Σειρά: Σύγχρονη Ελληνική Πεζογραφία, Αθήνα 2017, σελ. 17.

Κούλης Ζαμπαθάς: Ένας δραστήριος αγωνιστής και επιστήθιος φίλος του Μενέλαου Λουντέμη.

Γράφει ο Δημήτρης Δαμασκηνός

Ο Κούλης Ζαμπαθάς,
ένας δραστήριος
αγωνιστής και
επιστήθιος φίλος
του Μενέλαου
Λουντέμη.

Το 1975 ολοκλήρωσε τον κύκλο της ζωής του ο [Κούλης Ζαμπαθάς](#) και η [Φαίδρα Ζαμπαθά-Παγουλάτου](#), που τ' όνομά της το οφείλει στον Μενέλαο Λουντέμη **1**, ως κόρη τον θρήνησε και ως ποιήτρια του αφιέρωσε ένα ποίημα στην ποιητική της συλλογή **ΕΠΙΤΑΦΙΑ 2**. Ο [Δημήτρης Φαφούτης](#) ανέσυρε από τη λήθη το γεγονός παρουσιάζοντας την Φαίδρα Ζαμπαθά-Παγουλάτου στην Εταιρία Ελλήνων Λογοτεχνών στην εκδήλωση που έγινε προς τιμήν της την Τετάρτη, 18 Μαρτίου 2009. Έγραψε συγκεκριμένα ο Λαμιώτης ποιητής και δοκιμιογράφος:

1975

Ο λογοτέχνης πατέρας της Κούλης Ζαμπαθάς φεύγει απ' τη ζωή, που τόσο πάσχισε να ομορφύνει.

Ο Κούλης Ζαμπαθάς θα περάσει στην Ιστορία όχι τόσο ως εργάτης του πνεύματος και της Λογοτεχνίας αλλά ως κεντρικό πρόσωπο, γύρω απ' το οποίο ξετυλίχτηκαν δραματικά γεγονότα που μάτωσαν την καρδιά της μετεμφυλιακής Ελλάδας.

Η Φαίδρα θα αφιερώσει στη μνήμη του τα ΕΠΙΤΑΦΙΑ:

*Θέλησες να ξαποστάσεις
κάτω από τα κυπαρίσσια
το ξέρω είχες κουραστεί
Νιώθεις άραγε τα δάκρυά μου
να ποτίζουν τ' αδύναμα τριφύλλια*

του τελευταίου σπιτιού σου,
βλέπεις τους ήλιους
που κουβαλάω μέσα μου για σένα!
Προσπαθώ να βρω μια γωνιά για να κλάψω
δεν υπάρχει τίποτα γύρω μου
που να μην είναι δικό σου
να μην είσαι εσύ ο ίδιος.
Δε θα 'θελα να βρέχω με δάκρυα
ό,τι αγάπησες, αλλά πως μπορώ
είναι κάτι που δε μου το 'μαθες
γιατί κι εσύ έκλαιγες
έκλαιγες για τα παιδιά
που σκοτώνονται κάθε μέρα
για τις μανάδες που θάβουν
με τα χέρια τους την ίδια την ύπαρξή τους
έκλαιγες για το Μενέλαο ξενιτεμένο πουλί
έκλαιγες για τους φίλους, για την Εταιρία!
Πως λοιπόν εγώ μπορώ να μην κλαίω
για όλ' αυτά που είσαι εσύ.
Γιατί υπάρχουν παντού
στον αγώνα μου, στη ζωή μου **3**.

Μέχρι και να κλείσει τα μάτια του, λοιπόν, ο Κούλης Ζαμπαθάς πληγωνόταν κι έκλαιγε για την αναγκαστική εξορία του Μενέλαου Λουντέμη, ο οποίος έπειτα από 17 ολόκληρα χρόνια στην πολιτική προσφυγιά, δεν είχε μπορέσει ακόμα να αποκτήσει ξανά την ελληνική ιθαγένεια και να επαναπατριστεί.

Βρεττάκος
σημαιοφόρος της
Εταιρείας
Λογοτεχνών κατά
την παρέλαση για
την απελευθέρωση
της Αθήνας
(12/10/1944).
Στο βάθος
διακρίνονται οι
Μάρκος Αυγέρης,
Γαλάτεια
Σαράντη, Σωτήρης
Σκίπης και ο
Κούλης Ζαμπαθάς,
που διέσωσε αυτή
τη φωτογραφία.

Ο Κούλης Ζαμπαθάς, άλλωστε, υπήρξε επιστήθιος φίλος του Μενέλαου Λουντέμη. Ήταν αυτός που τον περιμάζεψε μια χειμωνιάτικη βραδιά -5 Ιανουαρίου του 1933 από τους δρόμους, για να του προσφέρει αφειδώλευτα μια στέγη και την αδελφική του αγάπη. Στο βιβλίο: [«Τα πλοία άραξαν στην όχθη της καρδιάς μας. Ένα δοκίμιο-μελέτη για τη ζωή και το έργο του Μενέλαου Λουντέμη»](#), ο συγγραφέας [Δημήτρης Δαμασκηνός](#) περιγράφει επιγραμματικά τη σκηνή της πρώτης τους συνάντησης, γράφοντας χαρακτηριστικά:

«Μέσα από μια οδύσσεια συνεχών μετακινήσεων, την Άνοιξη του '30 ο Μενέλαος Λουντέμης φτάνει στην Αθήνα, άγνωστος μεταξύ αγνώστων, δίχως δραχμή στην τσέπη και ψάνοντας για δουλειά. Μα και δύο χρόνια αργότερα, το 1932, ακόμα περιπλανιόταν στους δρόμους της Αθήνας πεινασμένος και άνεργος. Κάθε φορά που δεν είχε πού την κεφαλήν κλίνει τρύπωνε στο υπόγειο της Στρέλνας, του κοσμικού κέντρου με το ρώσικο όνομα, στη γωνία Πατησίων και Στουρνάρη: «Χωνότανε κάτω από τις σιδεριές που τις σκέπαζε μια αχρηστεμένη υπόγεια σκάλα και κουλουριασμένος εκεί έβγαζε τις κρύες μα και τις ζεστές αθηναϊκές νύχτες». Εκεί τον είχε

βρει κουλουριασμένο να ψήνεται απ' τον πυρετό ο Κούλης Ζαμπαθάς και τον μετέφερε σηκωτό στο φτωχικό του σπίτι, στο Γαλάτσι μια χειμωνιάτικη βραδιά -5 Ιανουαρίου του 1933. Στη μαρμαρόστρωτη κουζίνα, όπου και κοιμόταν, ο Μενέλαος Λουντέμης έγραψε τη «Ράντνικα» και δύο ακόμα διηγήματα «Μια νύχτα με πολλά φώτα κάτω από μια πόλη με πολλά αστέρια», και το «Κοιμήσου, Ανέζα μου, γλυκά» 4.

Και όταν ο Μενέλαος Λουντέμης τιμήθηκε με το Μεγάλο Κρατικό Βραβείο Πεζογραφίας το 1938 για τη συλλογή διηγημάτων **«Τα πλοία δεν άραξαν»**, φορούσε το μοναδικό παντελόνι του φίλου του Κούλη Ζαμπαθά: «Φορώντας το μοναδικό παντελόνι του φίλου του Κούλη Ζαμπαθά που του το δάνεισε για την περίπτωση, ο Μενέλαος Λουντέμης παραλαμβάνει το βραβείο του και στην ερώτηση των δημοσιογράφων «σχετικά με το ποιο είναι το όνειρό του από κει και πέρα, ο ίδιος είχε απαντήσει χαρακτηριστικά ότι είναι άστεγος και ότι αυτό που χρειάζεται είναι ένα δωμάτιο, ένα μεγάλο τραπέζι, μια καρέκλα και χαρτιά και πολλά μολύβια, για να μπορεί να γράφει» 5. «Αν ήταν δυνατόν το δωμάτιό μου να 'χει και ένα παράθυρο και απ' έξω να 'ναι μια γαζία και να 'ρχεται το άρωμά της μέσα», θα δηλώσει στον τύπο ο νεαρός συγγραφέας» 6.

Πέρα, όμως, από τη σχέση του με τον Μενέλαο Λουντέμη, ο Κούλης Ζαμπαθάς υπήρξε ένας δραστήριος αγωνιστής ενός πνευματικού αντιστασιακού πυρήνα ενάντια στο πολιτικό κατεστημένο της εποχής 7. Όπως θα σημειώσει ο **Βασίλης Τσακίρογλου**: Στο λογοτέχνη Κούλη Ζαμπαθά έλαχε ο κλήρος να είναι, όχι μόνο ένα δραστήριο μέλος ενός πνευματικού αντιστασιακού πυρήνα ενάντια στο πολιτικό κατεστημένο της εποχής, αλλά να είναι και ο υπεράνω πάσης υποψίας υπάλληλος του Υπουργείου Προεδρίας, στο σπίτι του οποίου είχαν το καταφύγιο τους ο Νίκος Πλουμπίδης, ο Νίκος Μπελογιάννης και αργότερα κάποιοι από τους είκοσι επτά αποδράσαντες από τις φυλακές των Βούρλων» 8.

Μάλιστα στο βιβλίο του **«Νίκος Μπελογιάννης–Νίκος Πλουμπίδης– κουβέντες και σκέψεις που κάναμε μαζί στα στερνά της ζωής τους»** που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Δωρικός, ο Κούλης Ζαμπαθάς περιέγραψε γλαφυρά κάποιες ιδιαίτερες, ανθρώπινες στιγμές και πτυχές της προσωπικότητας των δύο

αγωνιστών, που συνέδεσαν το όνομά τους με την αυταπάρηση και τη θυσία για μια καλύτερη κοινωνία. Το βιβλίο αυτό κυκλοφόρησε μετά το θάνατο του συγγραφέα, χάρη στην επιμέλεια της κόρης του, Φαίδρας, που σημείωσε στον πρόλογο τα εξής:

Δίνοντας ένα κείμενο στη δημοσιότητα που τόγραψε κάποιος άλλος νιώθεις ένα περίεργο συναίσθημα να σε καίει βαθειά, ιδιαίτερα δε όταν το κείμενο αυτό τόχει γράψει ο πατέρας σου που δεν υπάρχει. Έσκυψα ευλαβικά πάνω στις χειρόγραφες σελίδες του που ακολουθούν και που δείχνουν όλη την απλότητα και το μεγαλείο του ανθρώπου, όπου κι αν ανήκει αυτός, είτε στον πνευματικό είτε στον πολιτιστικό χώρο. Έτσι αισθάνομαι να εκπληρώνω το καθήκον μου και στη μνήμη του πατέρα μου και στη μνήμη εκείνων για τους οποίους τόγραψε. Το βιβλίο αυτό, κληρονομιά όχι μόνο δική μου, αλλά και όλων όσων αγωνίστηκαν κι αγωνίζονται με συνέπεια για την ειρήνη και τον κόσμο, ας θεωρηθεί σπονδή στον τάφο του συγγραφέα.

Φωτογραφία από την παρουσίαση του βιβλίου του Δημήτρη Δαμασκηνού: «Τα πλοία άραξαν στην όχθη της καρδιάς μας. Ένα δοκίμιο-μελέτη για τη ζωή και το έργο του Μενέλαου Λουντέμη» που έγινε την Παρασκευή, 28 Απριλίου 2017, στις 7.30μ.μ. στον

πολυχώρο ΑΙΤΙΟΝ (Τζιραίων 8-10 Αθήνα). Η Φαίδρα Ζαμπαθά-Παγουλάτου, βαφτισιμιά του Μενέλαου Λουντέμη, ποιήτρια, πρώην Γενικός Γραμματέας της Έταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών, απευθύνει έναν ανθρώπινο και ιδιαίτερα συγκινητικό χαιρετισμό στην εκδήλωση. Δίπλα της διακρίνεται ο Γιώργος Δουατζής, ποιητής, δημοσιογράφος και συγγραφέας.

Σημειώσεις-Παραπομπές

1. Βασίλης Τσακίρογλου, **Η ανάσα της σιωπής**, ομιλία που εκφωνήθηκε την Τετάρτη, 18 Μαρτίου 2009. Δημοσιεύεται και στο συλλογικό έργο: [«Τρεις ομιλίες για τη Φαίδρα Ζαμπαθά-Παγουλάτου \(Δημήτρης Φαφούτης-Βασίλης Τσακίρογλου-Γιάννης Κορίδης\)»](#), εκδόσεις Ιωλκός, Φεβρουάριος 2013, Α΄ έκδοση, σελ. 24.
2. Φαίδρα Ζαμπαθά-Παγουλάτου, **Επιτάφια**, εκδόσεις Μαυρίδης, 1976.
3. Δημήτρης Φαφούτης, **Παρουσίαση της Φαίδρας Ζαμπαθά-Παγουλάτου στην Εταιρία Ελλήνων Λογοτεχνών**. Δημοσιεύεται και στο συλλογικό έργο: [«Τρεις ομιλίες για τη Φαίδρα Ζαμπαθά-Παγουλάτου \(Δημήτρης Φαφούτης-Βασίλης Τσακίρογλου-Γιάννης Κορίδης\)»](#), εκδόσεις Ιωλκός, Φεβρουάριος 2013, Α΄ έκδοση, σελ. 11-12.
4. Δημήτρης Δαμασκηνός, **«Τα πλοία άραξαν στην όχθη της καρδιάς μας. Ένα δοκίμιο-μελ**

έτη για τη ζωή και το έργο του Μενέλαου Λουντέμη», εκδόσεις Ραδάμανθυς, Χανιά 2017, σελ. 33.

5. Βλ. την αφήγηση της φιλολόγου Πόπης Μεσσήνη στην εκπομπή της ΕΡΤ: «Εποχές και συγγραφείς» αφιερωμένης στον Μενέλαο Λουντέμη.
6. Δημήτρης Δαμασκηνός, **«Τα πλοία άραξαν στην όχθη της**

καρδιάς μας. ο.π., σελ. 46.

7. Κούλης Ζαμπαθάς, *Απόψε που σκοτώνουν τον Πλουμπίδη*, ιστοσελίδα Ατέχνως, ανάρτηση 14 Αυγούστου 2016.

8. Βασίλης Τσακίρογλου, *Η ανάσα της σιωπής*, ο.π., σελ. 24.

[Αναδημοσίευση από το blog:](#)

[«Τα πλοία άραξαν στην όχθη της καρδιάς μας. Ένα δοκίμιο-μελέτη για τον Μ. Λουντέμη»](#)

Save

[Η πρώτη παρουσίαση του βιβλίου, για τη ζωή του Μενέλαου Λουντέμη, στην Αθήνα \(Video\)](#)

Ένα εξαιρετικό, ουσιαστικό βιβλίο, με σεβασμό στον Μενέλαο Λουντέμη, που διαβάζεται σαν μυθιστόρημα...

Μίλησαν για το βιβλίο: Από την [Εταιρεία Ελλήνων Λογοτεχνών](#) η ποιήτρια-συγγραφέας [Φαίδρα Ζαμπαθά-Παγουλάτου](#). Από την [Πρεσβεία της Ρουμανίας](#) στην Αθήνα, η [Anca Chisalita](#). Και ακόμα: Ο [Κώστας Κρεμμύδας](#), ο [Μάκης Πέτσας](#), ο [Γιώργος Δουατζής](#), ο [Δημήτρης Δαμασκηνός](#), ο [Χρήστος Τσαντής](#).

Η Φαίδρα Ζαμπαθά-Παγουλάτου, βαφτισιμιά του Μενέλαου Λουντέμη, ποιήτρια, πρώην Γενικός Γραμματέας της Έταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών, απευθύνει έναν ανθρώπινο και ιδιαίτερα συγκινητικό χαιρετισμό στην εκδήλωση. Πίσω της διακρίνεται ο Μάκης Πέτσας, εκπαιδευτικός Δ.Ε., ενώ καθισμένοι (από αριστερά προς τα δεξιά της φωτογραφίας) είναι ο Γιώργος Δουατζής, ποιητής, δημοσιογράφος και συγγραφέας, ο Κώστας Κρεμμύδας, ποιητής, εκδότης του περιοδικού τέχνης «Μανδραγόρας» και υπεύθυνος των ομώνυμων εκδόσεων και ο συγγραφέας του βιβλίου Δημήτρης Δαμασκηνός.

Η Αθήνα υποδέχθηκε θερμά το βιβλίο του Δημήτρη Δαμασκηνού για τη ζωή και το έργο του Μενέλαου Λουντέμη, που κυκλοφορεί από τις Εκδόσεις Ραδάμανθους. Η πρώτη παρουσίαση του βιβλίου στον Πολυχώρο ΑΙΤΙΟΝ, κοντά στην Ακρόπολη, την Παρασκευή 28/4/2017, με χορηγό επικοινωνίας το **Μήνυμα Ελλάς**, εξελίχθηκε μέσα σε ένα κλίμα συγκίνησης και τιμής για τον μεγάλο Έλληνα

δημιουργό. Ήταν εκεί πολλοί φίλοι του βιβλίου, αλλά και άνθρωποι που συνεργάστηκαν και έζησαν μαζί με τον Μενέλαο Λουντέμη, όπως η συγγραφέας-ποιήτρια Φαίδρα Ζαμπαθά-Παγουλάτου, και συγγενείς της μεταφράστριας των έργων του, στα χρόνια που εκείνος έζησε στη Ρουμανία.

Η εκδήλωση άνοιξε με ένα σύντομο καλωσόρισμα-χαιρετισμό από τον επιμελητή του βιβλίου Χρήστο Τσαντή, ο οποίος τόνισε τη σημασία και την ιδιαιτερότητα του έργου του Δημήτρη Δαμασκηνού για τον Λουντέμη, ειδικά μάλιστα σε μία συγκυρία όπου συμπληρώνονται σαράντα χρόνια από το θάνατό του κι ενώ δεν φαίνεται να έχει προγραμματιστεί κάποια άλλη εκδήλωση τιμής για τη ζωή και το έργο του συγγραφέα που μας άφησε μία τόσο πλούσια πνευματική κληρονομιά. *«Το βιβλίο του Δ. Δαμασκηνού, παρότι είναι μελέτη, όχι μόνο δεν κουράζει τον αναγνώστη, αλλά αντίθετα με πληρότητα και αφηγηματική ροή, διαβάζεται σαν μυθιστόρημα»*, είπε χαρακτηριστικά.

Η ηθοποιός Ειρήνη Βουκελάτου διάβασε ποιήματα του Μενέλαου Λουντέμη, που περιλαμβάνονται στο βιβλίο, δίνοντας με τον καλύτερο τρόπο την ευκαιρία στην Φαίδρα Ζαμπαθά-Παγουλάτου να ξετυλίξει το κουβάρι των αναμνήσεων από τη ζωή δίπλα στον μεγάλο δημιουργό. Η κυρία Φαίδρα, που πήρε το όνομά της από τον ίδιο τον Μενέλαο Λουντέμη, καθώς ο συγγραφέας συνδεόταν με στενή φιλία με τον πατέρα της, επίσης συγγραφέα, μετέφερε στην εκδήλωση και τον χαιρετισμό του προέδρου και του Δ.Σ. της Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών.

«Είναι συγκινητική η αποψινή βραδιά, αφιερωμένη στον Μενέλαο Λουντέμη», ξεκίνησε να λέει η Φαίδρα Ζαμπαθά-Παγουλάτου και συνέχισε: *«στον άνθρωπο που βρήκε το όνομά μου μαζί με τον Γιάννη Σκαρίμπα. Το θεωρώ μεγάλη τιμή που βρίσκομαι εδώ σήμερα, κοντά σας, για να πω κι εγώ δυο λόγια γι' αυτόν τον άνθρωπο, ο οποίος ξεπέρασε τα όρια της ευαισθησίας, της αγάπης, του αγώνα. Ένα παιδί που πόνεσε πάρα πολύ στη ζωή του και που πάλεψε ηρωικά»*.

Ακολούθησε η ομιλία από τον Κώστα Κρεμμύδα, ποιητή-εκδότη του λογοτεχνικού περιοδικού «Μανδραγόρας», ο οποίος ξεκίνησε λέγοντας τα εξής: *«Χαίρομαι που βρίσκομαι απόψε εδώ για να μιλήσω για το βιβλίο του Δημήτρη Δαμασκηνού, τον οποίο είχαμε την ευκαιρία να τον γνωρίσουμε πριν από δύο-τρία χρόνια με τον Γιώργο τον Δουατζή, όταν πήγαμε στα Χανιά σε μια πολύ*

ενδιαφέρουσα εκδήλωση που οργάνωσαν οι φίλοι των Γραμμάτων για τον Τάσο Λειβαδίτη».

Η Anca Chisalita, μορφωτική ακόλουθος της πρεσβείας της Ρουμανίας στην Ελλάδα, χώρα στην οποία διέμεινε για αρκετά χρόνια ως πολιτικός πρόσφυγας ο Μενέλαος Λουντέμης, απευθύνει έναν σύντομο χαιρετισμό στην παρουσίαση του βιβλίου. Διακρίνονται ακόμα (από τ' αριστερά προς τα δεξιά της φωτογραφίας) οι: Μάκης Πέτσας, Γιώργος Δουατζής και ο συγγραφέας Δημήτρης

Ο Κώστας Κρεμμύδας αναφέρθηκε στη σχέση του με τον συγγραφέα μέσα από τη συνεργασία τους στο περιοδικό «Μανδραγόρας» και

στη συνέχεια μίλησε για το έργο του Δημήτρη Δαμασκηνού «Τα πλοία άραξαν στην όχθη της καρδιάς μας. Ένα δοκίμιο-μελέτη για τη ζωή και το έργο του Μενέλαου Λουντέμη». «Θα χαρακτηρίζα το έργο έναν ύμνο στην Εθνική Αντίσταση», είπε και στάθηκε ιδιαίτερα στον τρόπο με τον οποίο έχει αξιοποιήσει το υλικό του ο συγγραφέας, καθώς μας δίνει μια ολοκληρωμένη εικόνα του πλαισίου μέσα στο οποίο έζησε και έγραψε ο Μενέλαος Λουντέμης.

«Σας ευχαριστώ πολύ για την ευκαιρία που μου δίνεται απόψε να μιλήσω με πολύ συγκίνηση για τον Μενέλαο Λουντέμη, ο οποίος έζησε σχεδόν 18 χρόνια στη Ρουμανία. Θέλω να ευχαριστήσω τον κύριο Δαμασκηνό, τον εκδοτικό οίκο Ραδάμανθυς και τον κύριο Χρήστο Τσαντή, γι' αυτό το εξαιρετικό, ουσιαστικό βιβλίο αφιερωμένο στη ζωή και στο έργο του Μενέλαου Λουντέμη, σε καιρούς που ο κόσμος χρειάζεται αυτό το ισχυρό παράδειγμα ανθρωπιάς και αξιοπρέπειας και πολλά άλλα ακόμα που μας έχει αφήσει ο Λουντέμης».

Με αυτά τα λόγια ξεκίνησε το χαιρετισμό της στην εκδήλωση η Anca Chisalita, πολιτιστικός ακόλουθος της πρεσβείας της Ρουμανίας στην Αθήνα, η οποία μίλησε για τη ζωή του μεγάλου συγγραφέα στην διάρκεια της πολιτικής προσφυγιάς, ενώ υπογράμμισε την αξία του βιβλίου του Δημήτρη Δαμασκηνού, ιδιαίτερα για τη νέα γενιά.

Το λόγο πήρε στη συνέχεια ο εκπαιδευτικός Μάκης Πέτσας, που στάθηκε περισσότερο στο κοινωνικό-ιστορικό πλαίσιο της περιόδου στην οποία έγραψε ο Λουντέμης, καθώς και στα σύγχρονα μηνύματα που απορρέουν από το έργο του.

«Το βιβλίο του Δημήτρη Δαμασκηνού είναι μία ξεχωριστή δουλειά», είπε. «Κι αυτό γιατί μας προσφέρει μια τεκμηριωμένη σε βάθος μελέτη για τη ζωή και το έργο του μεγάλου συγγραφέα, γραμμένη με σεμνότητα που δεν επισκιάζει σε καμιά περίπτωση το έργο του Μ. Λουντέμη, όπως κάποιες φορές γίνεται συνειδητά ή ασυνείδητα από κριτικούς ή δοκιμιογράφους».

Ευχάριστη έκπληξη για όλους ήταν **η συνέντευξη-συζήτηση,**

επί σκηνής, του ποιητή-δημοσιογράφου Γιώργου Δουατζή, με τον Δημήτρη Δαμασκηνό. Στα **video** που ακολουθούν μπορείτε να παρακολουθήσετε ολόκληρη τη συζήτηση με τον συγγραφέα.

Η τοποθέτηση του Γιώργου Δουατζή στην παρουσίαση του βιβλίου της Αθήνας (Video).

https://www.youtube.com/watch?v=_hoiqekM700

Μερικές από τις ερωτήσεις του Γιώργου Δουατζή στον συγγραφέα για το βιβλίο του (Video).

Ο συγγραφέας απάντησε σε ερωτήσεις των φίλων του βιβλίου, ενώ το ραντεβού ανανεώθηκε για το Φθινόπωρο, όπου και προετοιμάζεται ένας νέος κύκλος εκδηλώσεων για την παρουσίαση του βιβλίου στην Αθήνα σε συνεργασία με την Εταιρεία Ελλήνων Λογοτεχνών και με άλλους φορείς. Παράλληλα συνεχίζονται οι προγραμματισμένες εκδηλώσεις στην Κρήτη, με την παρουσίαση του βιβλίου στα Χανιά, την Τετάρτη 3 Μαΐου, στη γκαλερί Villa Des Arts, στις 7:30 το απόγευμα, στο Ηράκλειο στις 18 Μαΐου, στο Πολύκεντρο Νεολαίας του Δήμου, ενώ θα ακολουθήσουν, μέσα στους επόμενους μήνες, εκδηλώσεις στο Ρέθυμνο, στη Γαύδο, στον Άγιο Νικόλαο Λασιθίου και αλλού.

[Αναδημοσίευση από τον Αγώνα της Κρήτης, Πέμπτη 04-05-2017](#)

Δείτε ακόμα:

- [Γιώργος Δουατζής: Ο Δημήτρης Δαμασκηνός κατάφερε έναν πραγματικό άθλο.](#)
- [Ο Μενέλαος Λουντέμης όπως δεν τον ξέρουμε, του Χρήστου](#)

Τσαντή.

- Ο Βαγγέλης Κακατσάκης γράφει για το βιβλίο του Δημήτρη Δαμασκηνού: «Ανθός αγάπης, καρπός γνώσης μα και προϊόν αντικειμενικότητας η δουλειά σου».
- Στην Αθήνα η παρουσίαση του βιβλίου του Δημήτρη Δαμασκηνού για τη ζωή και το έργο του Μενέλαου Λουντέμη, εφημερίδα «Αγώνας της Κρήτης».

Το βιβλίο του Δημήτρη Δαμασκηνού με τίτλο: «Τα πλοία άραξαν στην όχθη της καρδιάς μας. Ένα δοκίμιο-μελέτη για τη ζωή και το έργο του Μενέλαου Λουντέμη», διαβάζεται σαν μυθιστόρημα. Φωτίζει άγνωστες πτυχές που σημάδεψαν τη ζωή και το έργο του μεγάλου συγγραφέα. Τον τοποθετεί μέσα στο ιστορικό πλαίσιο όπου και δημιούργησε. Περιέχει ντοκουμέντα που φιλοτεχνούν το πορτρέτο ενός ανθρώπου καθημερινού, ο οποίος αντιμετώπισε δύσκολες προσωπικές, οικονομικές, οικογενειακές και πολιτικοκοινωνικές καταστάσεις. Καταστάσεις που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς του, ενώ ταυτόχρονα άφησαν ανεξίτηλα σημάδια στο ίδιο του το έργο.

Στην Αθήνα η παρουσίαση του βιβλίου του Δ. Δαμασκηνού για

τη ζωή και το έργο του Μ. Λουντέμη

Παρουσίαση βιβλίου

Οι εκδόσεις Ραδάμανθους και ο πολυχώρος ΑΙΤΙΟΝ (Τζιραίων 8-10 Αθήνα) την Παρασκευή, 28 Απριλίου 2017, στις 7.30μ.μ. σας προσκαλούν στην παρουσίαση του βιβλίου του φιλόλογου-ιστορικού & συγγραφέα Δημήτρη Δαμασκηνού:

«Τα πλοία άραξαν στην όχθη της καρδιάς μας. Ένα δοκίμιο-μελέτη για τη ζωή και το έργο του Μενέλαου Λουντέμη»

Στην εκδήλωση θα χαιρετίσει η Φαίδρα Ζαμπαθά-Παγουλάτου, συγγραφέας, πρώην Γεν. Γραμματέας της Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών (Ε.Ε.Λ.)

Θα μιλήσουν για το βιβλίο:

- Γιώργος Δουατζής, ποιητής, συγγραφέας & δημοσιογράφος,
- Κώστας Κρεμμύδας, ποιητής, εκδότης του περιοδικού «Μανδραγόρας»,
- Μάκης Πέτσας, εκπαιδευτικός & ο
- Δημήτρης Δαμασκηνός, συγγραφέας του βιβλίου.

Η ζωή και το έργο του Μενέλαου Λουντέμη

- Παρέμβαση & συντονισμός: Χρήστος Τσαντής, συγγραφέας και επιμελητής του βιβλίου.
- Αφηγήτρια: η ηθοποιός Ειρήνη Βουκελάτου

Θα ακολουθήσει μουσική βραδιά με τους:

- Τάκη Κωνσταντακόπουλο (τραγούδι),
- Δέσποινα Μπακιρτζόγλου (πιάνο-φωνή)
 - Νεφέλη Καλαντζή (τσέλο-φωνή)

Το βιβλίο του Δημήτρη Δαμασκηνού με τίτλο: «Τα πλοία άραξαν

στην όχθη της καρδιάς μας. Ένα δοκίμιο-μελέτη για τη ζωή και το έργο του Μενέλαου Λουντέμη», διαβάζεται σαν μυθιστόρημα. Φωτίζει άγνωστες πτυχές που σημάδεψαν τη ζωή και το έργο του μεγάλου συγγραφέα. Τον τοποθετεί μέσα στο ιστορικό πλαίσιο όπου και δημιούργησε. Περιέχει ντοκουμέντα που φιλοτεχνούν το πορτρέτο ενός ανθρώπου καθημερινού, ο οποίος αντιμετώπισε δύσκολες προσωπικές, οικονομικές, οικογενειακές και πολιτικοκοινωνικές καταστάσεις. Καταστάσεις που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς του, ενώ ταυτόχρονα άφησαν ανεξίτηλα σημάδια στο ίδιο του το έργο.

Δείτε ακόμα:

- Γιώργος Δουατζής: Ο Δημήτρης Δαμασκηνός κατάφερε έναν πραγματικό άθλο.
- Ο Μενέλαος Λουντέμης όπως δεν τον ξέρουμε, του Χρήστου Τσαντή.
- Ο Βαγγέλης Κακατσάκης γράφει για το βιβλίο του Δημήτρη Δαμασκηνού: «Ανθός αγάπης, καρπός γνώσης μα και προϊόν αντικειμενικότητας η δουλειά σου».

Αναδημοσίευση από τον Αγώνα της Κρήτης

Τα πλοία άραξαν στην όχθη της καρδιάς μας: Κάθε σελίδα και μια ανακάλυψη

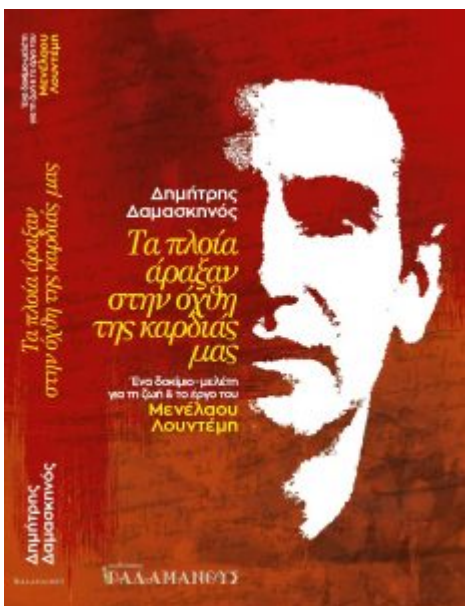
Ο Γιώργος Δουατζής γράφει για το βιβλίο του Δημήτρη Δαμασκηνού «Τα πλοία άραξαν στην όχθη της καρδιάς μας. Ένα δοκίμιο-μελέτη για τη ζωή και το έργο του

Μενέλαου Λουντέμη»

Κυκλοφορεί από τις Εκδόσεις Ραδάμανθους

«Ο Δημήτρης Δαμασκηνός πλησιάζει με τρυφεράδα το έργο και τον συγγραφέα που μελετά. Αναδεικνύει στιγμές, καταστάσεις, τόπους, πρόσωπα, που επέδρασαν στη ζωή και το έργο του Λουντέμη. Η συγγραφή του προσιδιάζει περισσότερο σε ένα ιστορικό μυθιστόρημα με προσήλωση στις πηγές του, το οποίο απευθύνεται σε όλους, παρά σε ένα δοκίμιο που αφορά μόνον τους ειδικούς της λογοτεχνίας μας. Κάθε σελίδα, και μια ανακάλυψη. Κάθε παράγραφος, και μια πρόκληση σε σκέψη. Κάθε αναφορά, και αναπόληση για τους παλαιότερους. Κάθε πρόταση, και μια διεύρυνση του γνωστικού μας πεδίου».

Γιώργος Δουατζής: Ο Δημήτρης Δαμασκηνός κατάφερε έναν πραγματικό άθλο

Μία μοναδική, σε ποιότητα και όγκο, εργασία του φιλόλογου Δημήτρη Δαμασκηνού κυκλοφόρησε προσφάτως (**Εκδόσεις Ραδάμανθους**), για το έργο και τη ζωή του σπουδαίου ανθρώπου των Γραμμάτων μας Μενέλαου Λουντέμη (1912-1977) που «από τη γέννησή του κι ως το τέλος της ζωής του, υπήρξε ένα τραγωδικό πρόσωπο εν εξελίξει» (Νικηφόρος Βρεττάκος).

Ο Δημήτρης Δαμασκηνός κατάφερε έναν πραγματικό άθλο, δίνοντας όχι μόνον στοιχεία για τη ζωή και το έργο του Μ. Λουντέμη, αλλά και για το περιβάλλον του οποίου προΐόν υπήρξε ο Λουντέμης, ένα περιβάλλον που σημαδεύεται από κρίσιμες περιόδους της ιστορίας μας.

Χαρακτηριστικό της κοπιώδους αυτής εργασίας, είναι ότι το έργο αυτό βασίζεται σε πολυάριθμες καταγραφές για τον Λουντέμη. Είχα την υπομονή να μετρήσω 326 πηγές (!)

βιβλιογραφίας, αρθρογραφίας, δημοσιευμάτων, από τις οποίες εμπλούτισε το υλικό του ο Δημήτρης Δαμασκηνός. Σημαντική είναι εδώ, η άκρως αποτελεσματική διαχείριση αυτού του υλικού με έναν ειρμό αξιοθαύμαστο, με τρόπο που ο αναγνώστης να μπορεί να περιηγηθεί στον χρόνο και τα γεγονότα, με οδηγό τη ζωή και τις γραφές του Λουντέμη. Γεγονότα, τα οποία εν παραλλήλω διαγράφουν και ιστορικούς σταθμούς της προ- και μεταπολεμικής Ελλάδας.

Διαβάζοντας το εκτενές αυτό δοκίμιο, ο αναγνώστης διατρέχει ολόκληρο το έργο του Λουντέμη, με αποσπάσματα των βιβλίων του, με λεπτομερείς βιογραφικές και αυτοβιογραφικές αναφορές, με κριτικές των έργων του, αρνητικές και θετικές. Το εξέχον στοιχείο αυτής της πολύμοχθης εργασίας είναι ότι ο συγγραφέας μεταφέρει στον αναγνώστη καταλυτικά στοιχεία για την πορεία της πολιτικής ιστορίας μας και φωτίζει αρκετές άγνωστες πτυχές γεγονότων, τα οποία και διαμόρφωσαν την κοινωνία μας με προεκτάσεις ως το σήμερα. Ευνόητο, ότι οι καταγραφές του άπτονται της πορείας της Αριστεράς, μιας και ο Λουντέμης εκεί βρήκε ιδεολογικό καταφύγιο. Ένα καταφύγιο που το πλήρωσε – όπως πλήθος άλλων ανθρώπων του πνεύματος – με διώξεις, κατατρεγμούς, φυλακίσεις, εξορίες.

Ο Δημήτρης Δαμασκηνός μας προσφέρει άφθονο υλικό, και κυρίως τεκμηριωμένο, μακράν στεγνών, τεχνοκρατικής υφής, φιλολογικών αναλύσεων. Πλησιάζει με τρυφεράδα το έργο και τον συγγραφέα που μελετά. Αναδεικνύει στιγμές, καταστάσεις, τύπους, πρόσωπα, που επέδρασαν στη ζωή και το

έργο του Λουντέμη. Η συγγραφή του προσιδιάζει περισσότερο σε ένα ιστορικό μυθιστόρημα με προσήλωση στις πηγές του, το οποίο απευθύνεται σε όλους, παρά σε ένα δοκίμιο που αφορά μόνον τους ειδικούς της λογοτεχνίας μας. Κάθε σελίδα, και μια ανακάλυψη. Κάθε παράγραφος, και μια πρόκληση σε σκέψη. Κάθε αναφορά, και αναπόληση για τους παλαιότερους. Κάθε πρόταση, και μια διεύρυνση του γνωστικού μας πεδίου.

Πρόκειται για ένα βιβλίο που απευθύνεται σε κάθε αναγνώστη, ο οποίος μπορεί να διατρέξει ολόκληρο το έργο του Λουντέμη μέσα από τα εκτενή αποσπάσματα του όλου έργου του. Ο

αναγνώστης θα ζήσει μέσα από την επιμελημένη και εύληπτη γραφή του Δ. Δαμασκηνού, την παραγμένη ιστορική περίοδο από το 1930 έως το 1977 (χρονιά θανάτου του Λουντέμη), περίοδο που περιλαμβάνει τη Μεταξική δικτατορία, τον Β' παγκόσμιο πόλεμο, τον εμφύλιο σπαραγμό, την Ελληνική τραγωδία. Στοιχεία, συστατικά του περιβάλλοντος που βίωσε σκληρά ο Λουντέμης και σημάδεψαν την ψυχή και το έργο του.

Θεωρώ ότι αυτό το πόνημα δεν μπορεί να λείπει από τη βιβλιοθήκη όσων ενδιαφέρονται για τη λογοτεχνία, για το έργο του Λουντέμη ειδικότερα, για την πρόσφατη πολιτικοκοινωνική ιστορία μας, για τα όσα σημαντικά άφησαν τα ισχυρά τους ίχνη στην πολιτική και λογοτεχνική μας πορεία, ίχνη που επηρέασαν δραματικά και όσα ζει έως σήμερα ο τόπος μας.

*Ο [Γιώργος Δουατζής](#) είναι ποιητής, συγγραφέας και δημοσιογράφος

[Αναδημοσίευση από Χρήστος Τσαντής – Εκδόσεις Ραδάμανθους](#)

Ο Μενέλαος Λουντέμης όπως δεν τον ξέρουμε

Το αποκαλυπτικό βιβλίο του Δημήτρη Δαμασκηνού -Σαράντα χρόνια μετά από το θάνατο του μεγάλου δημιουργού

Γράφει ο [Χρήστος Τσαντής](#)*

Το βιβλίο του φιλόλογου-ιστορικού **Δημήτρη Δαμασκηνού**, με τίτλο: «Τα πλοία άραξαν στην όχθη της καρδιάς μας. Ένα δοκίμιο-μελέτη για τη ζωή και το έργο του Μενέλαου Λουντέμη», διαβάζεται σαν μυθιστόρημα. Φωτίζει άγνωστες πτυχές που σημάδεψαν τη ζωή και το έργο του μεγάλου συγγραφέα. Τον τοποθετεί μέσα στο ιστορικό πλαίσιο όπου και δημιούργησε. Περιέχει ντοκουμέντα που φιλοτεχνούν το πορτρέτο ενός ανθρώπου καθημερινού, ο οποίος αντιμετώπισε δύσκολες προσωπικές, οικονομικές, οικογενειακές και πολιτικοκοινωνικές καταστάσεις. Καταστάσεις που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς του, ενώ ταυτόχρονα άφησαν ανεξίτηλα σημάδια στο ίδιο του το έργο.

Στο βιβλίο του Δημήτρη Δαμασκηνού καταγράφονται επίσης μαρτυρίες για τον Μενέλαο Λουντέμη, από τους εξής: **Νίκος Καζαντζάκης**, **Μάνος Κατράκης**, **Γιάννης Ρίτσος**, **Βασίλης**

Βασιλικός, Γιάννης Κορδάτος, Άγγελος Σικελιανός, Κώστας Βάρναλης, Ναζίμ Χικμέτ, Μιλτιάδης Μαλακάσης, Φαίδρα Ζαμπαθά-Παγουλάτου, Διδώ Σωτηρίου, Έλλη Αλεξίου, Νίκος Παππάς, Γιάννης Μαγκλής, Δημήτρης Χατζής, Στρατής Τσίρκας, Νικηφόρος Βρεττάκος, Φώτης Σιούμπουρας, Ασημάκης Πανσέληνος, Μίκης Θεοδωράκης, Ανδρέας Κέδρος, Δημήτρης Ψαθάς, Γιώργης Τρικαλινός, Τάκης Φίτσος, Λεωνίδα Κύρκος, Λάμπρος Ζιώγας, Αλέξης Ζήρας, Δανάη Στρατηγοπούλου, Πέτρος Χάρης, Απόστολος Σαχίνης, Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος, Βαγγέλης Χατζηβασιλείου, Γιάννης Χατζίνης, Πέτρος Μυλωνογιάννης, Βάσος Βαρίκας, Δημήτρης Ραυτόπουλος, Α. Ν. Γκοτοβός, Αγγέλα Καστρινάκη, Ηρακλής Κακαβάνης, και άλλους.

Είναι αποτέλεσμα χρόνια ιστορικής-ερευνητικής εργασίας. Διαβάζοντάς το έχεις την αίσθηση ότι συνομιλείς με τον ίδιο τον Μενέλαο Λουντέμη, καθώς πέρα από την μυθιστορηματική περιγραφή της πολυτάραχης ζωής του, καταγράφονται σπάνιες μαρτυρίες αλλά και εξαιρετικά διαλεγμένα αποσπάσματα από το έργο του.

Ο αναγνώστης, διαβάζοντας, νιώθει την αγωνία του Μενέλαου στην μάχη για την επιβίωση, την ευγνωμοσύνη του για τους ανθρώπους που στάθηκαν πολύτιμοι συμπαραστάτες του, όπως ο Γιάννης Σκαρίμπας ή ο Μιλτιάδης Μαλακάσης. Μπορεί κανείς να τον δει να στέκεται στην ουρά για τα συσσίτια των Καλλιτεχνών στα χρόνια της Γερμανικής Κατοχής, αλλά και να συναντηθεί με τις απαρχές της Ποίησής του.

Ο συγγραφέας αποδίδει παραστατικά, και εμπεριστατωμένα, γεγονότα από την προσωπική ζωή του συγγραφέα, όπως το γάμο του με την Έμυ Μαυραγάννη, τη γυναίκα με την οποία μοιράστηκε τη χαρά της γέννηση του παιδιού τους, αλλά και στιγμές που δεν μπορεί να τις διανοηθεί ο νους του ανθρώπου. «**Η Μυρτώ χάθηκε**», γράφει ο Λουντέμης από την εξορία του και η ζωή του έμοιαζε να χάθηκε μαζί της. Μα, συγχωρείστε με που δεν θέλω να περιγράψω εδώ αυτές τις σκηνές από το βιβλίο του Δημήτρη Δαμασκηνού, γιατί, αν το κάνω, θα είναι αποσπασμένα από το ιστορικό και συγκινησιακό πλαίσιο του βιβλίου, κι έτσι θα σας στερήσω από τη χαρά να ανακαλύψετε μόνοι σας κάποιες πολύ λεπτές και ιδιαίτερες πινελιές που χρωματίζουν τον πίνακα της ζωής του αγαπημένου μας Μενέλαου Λουντέμη.

Ο έρωτας του Μενέλαου για τη ζωή καταγράφεται μέσα στους στίχους των πρώτων του ποιημάτων, στο «**σ' αγαπώ**», αφιερωμένο στην συμμαθήτριά του, την **Αγράμπελη**. Κι ύστερα, έπειτα από τόσες και τόσες περιπέτειες έρχεται η «Ράντικα» και άλλα διηγήματα όπως: «**Μια νύχτα με πολλά φώτα κάτω από μια πόλη με πολλά αστέρια**» και το «Κοιμήσου,

Ανέζα μου, γλυκά».

Ο Δ. Δαμασκηνός μας δίνει με γλαφυρότητα τις στιγμές της συνάντησης του Μενέλαου **Λουντέμη** με τον Γιάννη **Σκαρίμπα** στη Χαλκίδα, καθώς και την περίοδο όπου ο μεγάλος συγγραφέας τριγύριζε με τα θεατρικά μπουλούκια, για τις ανάγκες του βιοπορισμού. Ακολουθούν, η πρώτη έκδοση βιβλίου του στο Βόλο, η αγαπημένη του Έδεσσα, οι Σαρακατσάνοι και τόσα πολλά ακόμα... Ο Δημήτρης Δαμασκηνός όμως, μας δίνει την ευκαιρία να διαβάσουμε τη λογοτεχνική κριτική για το έργο του Λουντέμη, όπως αποτυπώθηκε την περίοδο της πρώτης έκδοσης των έργων του.

Ο αναγνώστης διαβάζει για τους αγώνες του Μενέλαου Λουντέμη μέσα από τις γραμμές του ΕΑΜ. Την αγωνιστική του στάση και το δημιουργικό του οίστρο στην Ικαρία, στη Μακρόνησο, στον Άη-Στράτη. Διαβάζει για το ρόλο του Λουντέμη σε μία εποποιία. Ανακαλύπτει το διεισδυτικό του βλέμμα, που έγκαιρα διέγνωση και μίλησε για τα παιχνίδια **όλων** των μεγάλων δυνάμεων στην Ελλάδα. Μαγνητίζεται από το ανυπότακτο πνεύμα του ενάντια στην αυθαιρεσία της εξουσίας, όποια μορφή κι αν έχει αυτή.

Ο Δημήτρης Δαμασκηνός παρακολουθεί την πορεία του Λουντέμη στις χώρες του «υπαρκτού σοσιαλισμού», στο Βιετνάμ που φλέγεται από την επέμβαση των ΗΠΑ, και αποκαλύπτει τις επιθέσεις που δέχθηκε από εχθρούς και «φίλους».

«Δεν μπορώ να σωπάσω», γράφει ο Μενέλαος Λουντέμης σε μία επιστολή του προς τα στελέχη και τα μέλη του ΚΚΕ, τον Φλεβάρη του 1968. «Αφήστε με να αρχίσω από τη φράση του Τολστόι. Ναι, φίλοι μου, δεν μπορώ. Γιατί αν σωπάσω τώρα, δεν θα έχω το δικαίωμα να μιλήσω ποτέ». Ο συγγραφέας που έμεινε για χρόνια στις φυλακές και στην εξορία καταγγέλθηκε από το «Ριζοσπάστη» ως... «Κομμουνιστής Πολυτελείας».

Ο αναγνώστης παρακολουθεί την πορεία της ματαίωσης που βίωσε ο μεγάλος αυτός δημιουργός, αλλά και της δικαίωσης του Μενέλαου Λουντέμη, έως και την επιστροφή του στην Ελλάδα, και λίγο αργότερα την παλλαϊκή συμμετοχή στην κηδεία του. Ο Μενέλαος όμως είναι εδώ...

[Αναδημοσίευση από Χρήστος Τσαντής – Εκδόσεις Ραδάμανθους](#)

Ο Βαγγέλης Κακατσάκης γράφει για το βιβλίο του Δημήτρη Δαμασκηνού

«Άνθος αγάπης, καρπός γνώσης μα και προϊόν αντικειμενικότητας η δουλειά σου»

Έχουν αράξει και στις όχθες της δικής μου καρδιάς όπως και της δικής σου τα βιβλία του Μενέλαου Λουντέμη. Παραμένω πάντα, όπως κι εσύ, θαυμαστής του έργου του.

Ένας επιπρόσθετος λόγος να σε συγχαρώ για το 500 σελίδων, ιδιαίτερα επιμελημένο και με πλούσιο φωτογραφικό υλικό, βιβλίο σου “Τα πλοία άραξαν στην όχθη της καρδιάς μας: Ένα δοκίμιο – μελέτη για τη ζωή και το έργο του Μενέλαου Λουντέμη”, που κυκλοφορήθηκε πρόσφατα από τις εκδόσεις “Ραδάμανθους” και είχες την καλοσύνη να μου το στείλεις.

(1950-1952 Αη Στράτης):

Ο πρώτος από αριστερά είναι ο Μάνος Κατράκης,
ο δεύτερος είναι ο Γιάννης Ρίτσος.

Τέταρτος εικονίζεται ο Μενέλαος Λουντέμης.

Το βιβλίο του Δ. Δαμασκηνού, αποτέλεσμα χρόνιας ιστορικής και λογοτεχνικής έρευνας, περιγράφει τη ζωή και το έργο του Μενέλαου Λουντέμη: Ο άνθρωπος, ο δημιουργός, ο φιλόσοφος, ο πολιτικός, ο δεσμώτης, ο πρόσφυγας. Η διαδρομή του, ένα ταξίδι πάνω από την άβυσσο, γίνεται ο καμβάς, όπου πάνω αποτυπώθηκαν οι εικόνες μεγαλείου αλλά και τραγωδίας,

ενός ολόκληρου λαού. Τα που γράφει ο συγγραφέας Χ. Τσαντής στο οπισθόφυλλο.

Κι αν μου άρεσε! Απνευστί, μέσα σε μια μέρα, όπως διάβαζα

τα βιβλία του αγαπημένου μας συγγραφέα (“Τα πλοία δεν άραξαν”, “Ένα παιδί μετράει τ’ άστρα”, “Οι κερασιές θ’ ανθίσουν και φέτος”, “Το ρολόι του κόσμου χτυπά μεσάνυχτα”, κ.λπ.) το διάβασα. Κι αν εντυπωσιάστηκα! Ανθός αγάπης, καρπός γνώσης μα και προϊόν αντικειμενικότητας η δουλειά σου! Προσυπογράφω και με τα δυο μου χέρια! Έχουν θέση τα κείμενα του Λουντέμη στα σχολικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου!

Βαγγέλης Κακατσάκης

Αναδημοσίευση από Χρήστος Τσαντής – Εκδόσεις Ραδάμανθους

Δείτε ακόμα:

- «Κείνο το βράδυ σώπαιναν οι λύκοι γιατί ουρλιάζανε οι άνθρωποι». Το συγκλονιστικό έργο του Μ. Λουντέμη για τα βασανιστήρια στην εξορία της Μακρονήσου..., (Μηχανή του Χρόνου)
- Ο Μενέλαος Λουντέμης δεν είναι in..., (Media Oasis – mao.gr)

Εποχές και Συγγραφείς – Μενέλαος Λουντέμης

Για τη νουβέλα Migozarad του Χρήστου Τσαντή

Για τη νουβέλα Migozarad του Χρήστου Τσαντή

Δημοσιεύουμε σήμερα την εισήγηση της εκπαιδευτικού Δ.Ε. Βίκυς Παπαναγιώτου για τη νουβέλα Migozarad του Χρήστου Τσαντή στην εκδήλωση που διοργανώθηκε στα Χανιά τη Δευτέρα το βράδυ, 27 Μαρτίου 2017, στη γκαλερί VILLA DES ARTS με τη συμμετοχή δεκάδων φίλων της τέχνης.

Ο Χρήστος Τσαντής σπούδασε Συμβουλευτική και Ψυχολογία. Ο συγγραφικός του προσανατολισμός συνδέεται -και λόγω της επαγγελματικής του ιδιότητας- με τα παιδιά και ευρύτερα την εκπαίδευση. Εκτός από τη συμμετοχή του ως εισηγητής σε βιωματικά εργαστήρια για εκπαιδευτικούς και ενημερωτικά σεμινάρια, έργα του αξιοποιήθηκαν και αξιοποιούνται τόσο στην πρωτοβάθμια όσο και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Μέχρι σήμερα έχουν εκδοθεί έξι βιβλία του. Ανάμεσα στ' άλλα του έργα το 2012 ο συγγραφέας είχε εκδώσει και τη νουβέλα: «Φάρος» 1, έργο που έχει το ίδιο θέμα, το μεταναστευτικό δηλαδή σαν το πιο κρίσιμο ζήτημα της εποχής μας, με τη νουβέλα: «Migozarad», που σήμερα θα παρουσιάσουμε. Και οι δύο, άλλωστε, αυτές νουβέλες του Χρήστου Τσαντή βασίζονται πάνω στο διήγημα «Γράμμα σ' έναν φίλο που έφυγε πρώτος», το οποίο

βραβεύτηκε με έπαινο στον 30ο διαγωνισμό (2011-2012), της Πανελληνίας Ένωσης Λογοτεχνών.

Το «Migozarad» 2 είναι ένα βιβλίο για τους πρόσφυγες. Ο πρωταγωνιστής της ιστορίας αυτής και αφηγητής, δημοσιογράφος Λευτέρης Αντωνίου, βρίσκεται στην Πάτρα για ένα ρεπορτάζ. Τον έχει στείλει η εφημερίδα του για να καλύψει το προσφυγικό ζήτημα, όπως εκδηλώνεται με οξύτητα σ' αυτήν την πόλη, μιας και στο λιμάνι της στοιβάζονται σε πρόχειρους καταυλισμούς και σε άθλιες συνθήκες εκατοντάδες πρόσφυγες, κυρίως Αφγανοί. Πολλοί ζουν εκεί για καιρό παρά το φόβο της σύλληψης από τις Αρχές, το ξύλο και το κυνηγητό της αστυνομίας. Υπομένουν όλες αυτές τις ταλαιπωρίες και τα βάσανα, γιατί θέλουν να μπουκρυστούν σε μια νταλικά, για να επιβιβαστούν στο πλοίο της γραμμής Πάτρα-Αγκόνα και να περάσουν μ' αυτόν τον τρόπο στην Ευρώπη. Η νταλικά είναι η ελπίδα τους, το εισιτήριο για την ελευθερία. Όπως γράφει ο Φαζίλ στο **«Γράμμα σ' έναν φίλο...»**:

κι αφού περπατήσαμε αρκετές νύχτες φτάσαμε στη χώρα απ' όπου θα φεύγαμε για την Ευρώπη. Κι αυτή η χώρα ήταν γεμάτη από θάλασσα, όμως ήταν κλεισμένη με σίδερα και συρματοπλέγματα κι έμοιαζε με φυλακή...

Κυνηγούσαμε τα φορτηγά από πίσω. Μόνο έτσι μπορούσες να τρυπήσεις στο πλοίο. Κάποιοι έπαιρνα λεφτά και μας έβαζαν μέσα. Άλλοι έφερναν την αστυνομία και μας κυνηγούσε. Όποιον έπιαναν τον χτυπούσαν και τον έβριζαν. Εγώ λεφτά δεν είχα όμως και δεν ήξερα τί να κάνω για να βρω». 3

Προχθές έφεραν μεγάλες μπουλντόζες. Μας έβαλαν φωτιά και γκρέμισαν τις καλύβες μας. Από παντού θέλουν να μας διώξουν αλλά και δεν μας αφήνουν να φύγουμε. Αυτή η χώρα μας έχει φυλακίσει». 4

Και συνεχίζει ο Φαζίλ το γράμμα του με την παιδικότητα που αποκαλύπτει τον παραλογισμό που αποκρύπτει η ρητορική των ισχυρών, όταν μιλούν για τους πρόσφυγες. Γράφει συγκεκριμένα:

«Αυτοί που μας έφεραν τον πόλεμο, μας κατηγορούν γιατί φύγαμε μακριά του. Αυτοί που τον έφεραν στη χώρα μου, μας κατηγορούν γιατί ήρθαμε στη δική τους. Οι νόμοι εδώ είναι περίεργοι. Δεν τους καταλαβαίνω. Μας κατηγορούν γιατί τρώμε από τα σκουπίδια κι έπειτα μας σκοτώνουν για να μην πεινάμε». 5

**Ο συγγραφέας
της νουβέλας
Migozarad,
Χρήστος Τσαντής**

Στο βιβλίο υπάρχουν δύο ταξίδια: αφενός υπάρχει το ταξίδι των προσφύγων, των κατατρεγμένων από τον πόλεμο και την ανέχεια σ' έναν αγώνα επιβίωσης και ελπίδας για μια καλύτερη ζωή. Αφετέρου υπάρχει το ταξίδι του ήρωα-αφηγητή, που είναι ο ίδιος ο δημοσιογράφος Λευτέρης Αντωνίου, ένα ταξίδι εσωτερικής αναζήτησης για να προσεγγίσει το βαθύτερο εγώ του, να βρει το κρυμμένο νόημα της ζωής του. Έτσι η συνάντησή του με τον μικρό Αφγανό Φαζίλ που κρύφτηκε στο πόρτ-μπαγκάζ του αυτοκινήτου του, είναι ένα γεγονός για την αφύπνιση της συνείδησης του ήρωα. Ο Φαζίλ είναι ένα μικρό παιδί, ένα από τα χιλιάδες προσφυγόπουλα που παλεύουν να ξεφύγουν από τον πόλεμο και να βρουν τη θέση τους στη ζωή. Μερικά το καταφέρνουν, τα περισσότερα όμως όχι. Ο Φαζίλ βάζει τη ζωή του σε κίνδυνο και εκλιπαρεί απεγνωσμένα για βοήθεια, γεγονός που συγκλονίζει τον αφηγητή, ο οποίος σε κάποιο σημείο της νουβέλας σημειώνει:

«Τί απόγνωση μπορεί να κυριεύει έναν άνθρωπο και να τον κάνει

ικανό να κλειστεί από μόνος του στον μικρό χώρο αποσκευών ενός αυτοκινήτου που θα μπορούσε να μείνει κλειστός για μέρες;

Έμοιαζε με καλομελετημένη απόπειρα αυτοκτονίας. Μια πράξη αργού θανάτου... Μπορεί να μην τον άκουγα. Μπορεί κανείς να μην τον άκουγε. Μπορεί πάλι το αμάξι να έμενε ακινητοποιημένο για μέρες σε κάποιο εγκαταλελειμμένο γκαράζ, όπου γύρω δεν θα υπήρχε ψυχή για να ακούσει τις φωνές του, κανένας για να νιώσει την απελπισία του. Απελπισία όμως ήταν ή αποφασιστικότητα;... Ένας ιδανικός αυτόχειρας. Ζωή στο σκοτάδι και στον λιγοστό αέρα ο οποίος περνούσε από τις χαραμάδες που αφήνουν φθαρμένα λαστιχάκια. Εγκλωβισμένος εκεί αναπνέοντας αναθυμιάσεις μαζί με μπόλικη σκόνη. Και μάλιστα να έχεις τότε την αίσθηση πως βρίσκεσαι στον προθάλαμο της ελευθερίας ή στον δρόμο για την λύτρωση και σε τελική ανάλυση να μοιάζει αυτό το σκηνικό πολύ πιο ανθρώπινο απ' ό,τι είχε ζήσει μέχρι εκείνη τη στιγμή». 6

Η προσφυγιά γεννάει μνήμες στον αφηγητή, γιατί η προσφυγιά είναι η συνεχής ιστορία του κόσμου. Είναι το πιο βίαιο και οδυνηρό κομμάτι της. Τα βιώματα του Μικρασιάτη παππού και οι αφηγήσεις του για τα δύσκολα χρόνια της προσφυγιάς είχαν επιδράσει βαθιά στη ψυχή του ήρωα, όταν ήταν κι αυτός παιδί. Η περιγραφή του ταξιδιού του παππού προς την Ελλάδα αποτυπώνει την σκληρότητα των συνθηκών που αντιμετώπισαν οι πρόσφυγες από την Μικρασία μετά την καταστροφή:

«Κυνηγημένοι οι άνθρωποι, αβοήθητοι, κουρελήδες, μετρώντας νεκρούς συνανθρώπους τους, παιδιά, γυναίκες, αδέρφια και συγγενείς, επιβιβάστηκαν κακήν-κακώς σ' ένα καΐκι με προορισμό κάποιο ελληνικό νησί. Για κακή τους τύχη αυτή η ομάδα ήταν από τις τελευταίες που προσπαθούσε να πιάσει λιμάνι κι έτσι χρειάστηκε να ταξιδέψουν επί μία εβδομάδα με ελάχιστο νερό και προμήθειες, ώστε να τους δεχτούν τελικά κάπου. Όπου κι αν πήγαιναν, τους έδιωχναν λέγοντας πως έχουν έρθει ήδη τόσοι πολλοί, που ο τόπος τους δεν σήκωνε κι άλλους

«ξένους». Ναι... ναι! Μην απορείς. Έτσι τους έλεγαν... «ξένους».

7

Και παρακάτω συνεχίζει:

«Ο παππούς μου έλεγε ότι υπήρχαν Έλληνες που τους έβριζαν και τους περιφρονούσαν. Κάποιοι ξεσήκωναν τους ντόπιους εναντίον τους λέγοντας πως αν δεν υπήρχαν αυτοί «οι φερτικοί», τα κτήματα και οι περιουσίες που πέρασαν στα χέρια του κράτους με τις ανταλλαγές, θα γίνονταν δικά τους». 8

Όλες αυτές οι μνήμες ξεπήδησαν και ήλθαν στην επιφάνεια μέσα από την τυχαία συνάντησή του Λευτέρη με τον μικρό Αφγανό. Όπως εξομολογείται και ο ίδιος ο πρωταγωνιστής:

«Ο μικρός Αφγανός μ' έφερε χωρίς να το θέλει -χωρίς να έχει ιδέα για όλα αυτά- αντιμέτωπο με τη δική μου αλήθεια. Η συνάντηση αποκάλυψε πλευρές του εαυτού μου που δεν είχαν φανερωθεί ή κρυβόντουσαν κάτω από το πέπλο και τις μάσκες της καθημερινότητας. Οι ρόλοι τώρα ξεθωριάζανε κι ένας άλλος Λευτέρης προσέγγιζε τη ζωή. Χρωστώ πολλά τελικά σ' αυτό το παιδί. Βρέθηκε μπροστά μου σ' ένα πολύ κρίσιμο σταυροδρόμι για τη ζωή μου». 9

Στο Migozarad ο ήρωας-αφηγητής ακολουθεί ένα εσωτερικό ταξίδι προς την αυτογνωσία μέσα από την αφύπνιση της ίδιας του της συνείδησης και της ανάγκης να σηματοδοτήσει με νόημα τη ζωή του. Γι' αυτό το λόγο η αφήγηση δεν ακολουθεί τη χρονολογική σειρά των γεγονότων. Σημειώνονται δηλαδή αναχρονίες, γιατί η εξέλιξη στην πλοκή ακολουθεί περισσότερο τις ψυχολογικές διεργασίες που συντελούνται στη συνείδηση του.

**Η εκπαιδευτικός
Δ.Ε.
Βίκυ Παπαναγιώτου
που προλόγισε το
βιβλίο**

Ο αφηγητής είναι δραματοποιημένος και συμμετέχει σε βασικό πρόσωπο-πρωταγωνιστής στην ιστορία, αφηγούμενος με εσωτερική εστίαση. Διαβάζουμε όσα έχει να μας πει σε πρώτο πρόσωπο παρακολουθώντας τον στην ανακάλυψη σιγά-σιγά της αλήθειας, μιας αλήθειας ωστόσο υποκειμενικής, στηριγμένης στο προσωπικό του βίωμα.

Η αλήθεια αυτή εμπεριέχει ένα αισιόδοξο μήνυμα για τη ζωή: παρά την τραγωδία και τη ζοφερή πραγματικότητα της προσφυγιάς, η ιστορία του Φαζίλ έχει αίσιο τέλος. Ο μικρός ξαναβρίσκει την οικογένειά του και φεύγει στην Ευρώπη. Επανασυνδέεται μαζί τους στη Γερμανία, όπου έχουν τα υπόλοιπα μέλη της καταφύγει.

Πριν το τέλος, όμως, της ιστορίας παρεμβάλλεται ο εφιάλτης του ήρωα-αφηγητή. Ο Λευτέρης Αντωνίου κατηγορείται για τον φόνο του μικρού Αφγανού! Το όνειρο αποκαλύπτει την προσωπική του ενοχή γι' αυτά που δεν έκανε, γιατί παρέμεινε τόσα χρόνια στην ασφάλεια της καθημερινότητας. Η στάση του αυτή έχει τις ρίζες της στον φόβο, στην άρνηση των επιθυμιών και την πραγματοποίησή τους, στο φόβο των συνεπειών που απομακρύνει

από την ίδια την εμπειρία και τη ζωή. Και ο αφηγητής καταλήγει:

«Διεκδικώ και αγωνίζομαι κι αυτή η διεκδίκηση δεν προσφέρεται στο πιάτο. Μα μέσα σε όλη αυτή την αναζήτηση της διεξόδου, που είναι ο προσωπικός μας δρόμος, ο δρόμος του καθενός, χαράζει η αυγή της υπέρβασης. Η αυγή μιας νέας ανθρώπινης προοπτικής. Τότε ο δρόμος ακτινοβολεί και σε άλλα μάτια. Γίνεται ορατός και σε άλλους ανθρώπους. Έτσι, παύει σ' εκείνη τη φάση να είναι προσωπική υπόθεση. Τότε, η διήγηση μιας φανταστικής ιστορίας -μιας ιστορίας επινοημένης που εκτυλίσσεται μέσα σ' ένα όνειρο, σταθμισμένη έτσι ώστε να χωρά στο πλαίσιο του ρόλου και στις ιδιαιτερότητες του πρωταγωνιστή- γίνεται σύνθημα βαμμένο με κόκκινη μπογιά στον τοίχο της καρδιάς μας. «Migozarad»! Αυτό είναι γραμμένο στον τοίχο. «θα περάσει»! Μόνο εάν αποφασίσεις να κάνει την υπέρβαση. Γιατί έχει γίνει ο μεγαλύτερος άθλος το να καταφέρεις να δεις με μάτια καθαρά την ψυχή και τον εαυτό σου διαβαίνοντας την ανηφόρα της ζωής». **10**

Το [**Migozarad**](#) είναι ένα βιβλίο για την ανθρωπιά που μαζί της φέρνει και την ελπίδα για έναν καλύτερο κόσμο. Και όπως γράφει ο αφηγητής:

«Σώθηκε μία ζωή. Σώθηκε ένα παιδί, ενώθηκε μια οικογένεια. Μπορώ κι εγώ να αντικρίσω στα μάτια το παιδί μου σήμερα. Το γεγονός αυτό όμως δεν αναιρεί την ανάγκη να γίνουν όλες οι απαραίτητες ενέργειες στο μέτρο του δυνατού, από όλους όσους διαθέτουν ανθρωπιά. Από όλους εκείνους που δεν υιοθετούν τα κηρύγματα του μίσους, του ρατσισμού και της ξενοφοβίας. Γι' αυτούς που έρχονται αντιμέτωποι με το βίαιο ξεριζωμό από τις εστίες τους, με τα τείχη της ντροπής στην Παλαιστίνη, στα σύνορα των ΗΠΑ με το Μεξικό ή με τα συρματοπλέγματα και τις νάρκες στις όχθες του Έβρου, το σύνθημα που γράφτηκε στον τοίχο του καφενείου της Καμπούλ: «Migozarad», δεν έχει ισχύ. Γιατί... «θα περάσει» μόνο εάν... **11**

Σημειώσεις-Παραπομπές

1. Βλ. Χρήστος Τσαντής, *Φάρος*, νουβέλα, εκδόσεις Περί τεχνών, 2014.
2. Βλ. Χρήστος Τσαντής, *Migorazad-Η εποχή των υπερπολιτισμένων πιθήκων*, εκδόσεις Ραδάμανθους, Χανιά 2016.
3. Βλ. Χρήστος Τσαντής, *Migorazad*, ο.π., σελ. 15.
4. Βλ. Χρήστος Τσαντής, *Migorazad*, ο.π., σελ. 16.
5. Βλ. Χρήστος Τσαντής, *Migorazad*, ο.π., σελ. 16.
6. Βλ. Χρήστος Τσαντής, *Migorazad*, ο.π., σελ. 73.
7. Βλ. Χρήστος Τσαντής, *Migorazad*, ο.π., σελ. 40-41.
8. Βλ. Χρήστος Τσαντής, *Migorazad*, ο.π., σελ. 41.
9. Βλ. Χρήστος Τσαντής, *Migorazad*, ο.π., σελ. 96.
10. Βλ. Χρήστος Τσαντής, *Migorazad*, ο.π., σελ. 94.
11. Βλ. Χρήστος Τσαντής, *Migorazad*, ο.π., σελ. 94.

Δες ακόμα:

• Οι Έλληνες μετανάστες στην Αμερική στις αρχές του 20ου αιώνα μέσα από τα επίσημα κρατικά έγγραφα, του Χρήστου Τσαντή

• Η εκπαιδευτικός Βίκυ Παπαναγιώτου για το migorazad

• Η μάχη της Χιλής, του Χρήστου Τσαντή

• Donate

Please choose the payment system to make a donation

Η μνήμη της πέτρας

μνήμη πέτρας

Χαμένος σε μια «θάλασσα» από πράσινο και τρεχούμενα νερά, στη συμβολή πανάρχαιων μονοπατιών, ακοίμητος βιγλάτορας του ποταμού που κυλά στα πόδια του, στέκονται τα Μακρυγιαννέικα στην ορεινή Ναυπακτία.

Ο ερειπιώνας του παλιού νερόμυλου στέκεται ακόμα εκεί, το αυλάκι, η κάλανη, όλα στη θέση τους.

Τα παλιά σπίτια, χτισμένα από πέτρα, στέκονται βουβά, μετρώντας τις εποχές και τους ανθρώπους που διαβαίνουν πάνω τους, μέσα τους, γύρω τους.

Τα παλιά τους παράθυρα, ανεμοδαρμένα από την βροχή του, μαυρισμένα και ροζιασμένα, μοιάζουν με μάτια που σε κοιτάζουν αυστηρά. Σε αναγκάζουν να σταθείς λίγο και να προσέξεις το αγιόκλημα που σκαρφαλώνει πάνω τους, μεθώντας τα με το άρωμά του.

Κάθε γωνιά τους κρύβει και μια ιστορία, απλή και αληθινή, όπως η ζωή των ανθρώπων που μόχθησαν για να τα χτίσουν, κουβαλώντας την πέτρα, από την πιο μικρή ως τα αγκωνάρια για το «δέσιμο» του σπιτιού, με τα χέρια τους.

Ο παλιός φούρνος, το μικρό μαγερειό, η πέτρινη σκάφη, τα δωδεκα σκαλοπάτια, οι φαρδιές πέτρινες πεζούλες, όλα στοιχεία και στοιχεία, ενός άλλου πολιτισμού, που στέκει δίπλα μας, αλλά βρίσκεται τόσο μακριά από τις σημερινές (επίπλαστες) ανάγκες μας.

Η παλιά μουριά, με την μεγάλη ροζιασμένη αγκαλιά της, τις γεμάτες χυμό φλέβες της, επιμένει να υποδέχεται την άνοιξη κάθε χρόνο, φορώντας την καταπράσινη φορεσιά της και τα μαύρα, κατάμαυρα σκουλαρίκια της. Το θρόϊσμα των φύλλων της, κάθε καλοκαίρι διηγείται την ιστορία της, αρκεί να κάθισει κάποιος στον ισκιο της και να κλείσει τα μάτια του.

Αλήθεια, γιατί οι άνθρωποι να είναι τόσο αδιάφοροι και κουφοί;

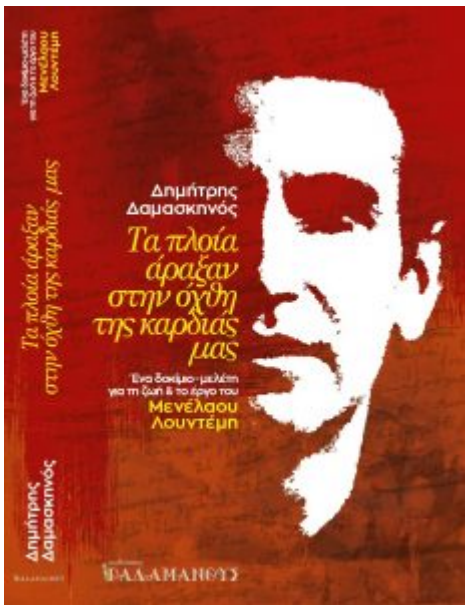
[Π.Κ](#)

**Η ζωή και το έργο του
Μενέλαου Λουντέμη, του
Δημήτρη Δαμασκηνού**

**Η ζωή και το έργο του
Μενέλαου Λουντέμη – Τα πλοία
άραξαν στην όχθη της καρδιάς**

μας

Κυκλοφορεί από τις
Εκδόσεις Ραδάμανθους

Συγγραφέας: Δημήτρης Δαμασκηνός

Επιμέλεια: Χρήστος Τσαντής.

Σχεδιασμός εξωφύλλου και μακέτα: Βασίλης Πιτσώνης-SCRIPTA

**500 σελίδες, Διαστάσεις 15 X 23, Με φωτογραφικά ντοκουμέντα
ISBN 978-618-82572-8-3**

«Το βιβλίο του Δ. Δαμασκηνού, αποτέλεσμα χρόνιας ιστορικής και λογοτεχνικής έρευνας, περιγράφει τη ζωή και το έργο του Μενέλαου Λουντέμη: ο άνθρωπος, ο δημιουργός, ο φιλόσοφος, ο πολιτικός, ο δεσμώτης, ο πρόσφυγας. Η διαδρομή του, ένα ταξίδι πάνω από την άβυσσο, γίνεται ο καμβάς όπου πάνω του αποτυπώθηκαν οι εικόνες μεγαλείου, αλλά και τραγωδίας, ενός ολόκληρου λαού», Χρήστος Τσαντής.

«Μια φορά, σ' ένα απ' τα απρόσμενα πετάγματά του (ενν. του Νίκου Καζαντζάκη) από την Αίγινα, του διηγήθηκα σε πόσο φοβερή αμηχανία μ' έφερε μια γραία Κρητικιά. Ρώτησε μπροστά μου το γιο της «ίντα δουλειά κάνει ετούτο το κοπέλι;»

Κι ο γιος της τα χρειάστηκε. -Μα ήτανε κουζουλός, ρώτησε ο Καζαντζάκης; Έπρεπε να της πει καθαρά το επάγγελμά σου. - Της τόπε. Μα δεν κατάλαβε.

-Θα της είπε φαίνεται «Συγγραφέας» ε; Πώς να καταλάβει μωρέ;

-Και τι έπρεπε να της πει;

-Το επάγγελμά σου. Παραμυθάς!».

(Μενέλαος Λουντέμης, **Ο ΛΥΡΑΡΗΣ (Μ. Μαλακάσης)**, εκδόσεις Δωρικός, έκδοση 4η, Αθήνα 1977, σελ. 248-249).

Ο **Δημήτρης Δαμασκηνός** γεννήθηκε στη Χαλκίδα το 1966. Είναι απόφοιτος του Ιστορικού-Αρχαιολογικού Τμήματος της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ). Υπήρξε μέλος της σύνταξης του περιοδικού *Αντιτετράδια της Εκπαίδευσης* (2003-2007), ενώ το 2005-2007 ήταν μέλος του Δ.Σ. του Κέντρου Μελέτης και Τεκμηρίωσης (ΚΕ.ΜΕ.ΤΕ.) της Ο.Λ.Μ.Ε. Είναι μέλος της εθελοντικής συλλογικότητας *Οι Φίλοι των Γραμμάτων και των Τεχνών*, με έδρα τα Χανιά. Άρθρα του φιλοξενούνται συχνά σε εφημερίδες, σε λογοτεχνικά και επιστημονικά περιοδικά, αλλά και στο διαδίκτυο. Εργάζεται ως φιλόλογος στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

Άλλα βιβλία του Δημήτρη Δαμασκηνού είναι:

-Το γλωσσικό ζήτημα κατά την περίοδο της πνευματικής αναγέννησης του νέου ελληνισμού 1774-1821. Εκδόσεις επίκεντρο, 2008.

-Δημοσθένης: Η ζωή και το έργο του. Εκδόσεις Σαββάλας, 2006.

-Από τον Προμηθέα στο Σίσυφο. Η Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση στην Ελλάδα. Ιδιωτική έκδοση, 1987.

«[...] Ο Λουντέμης είναι πια νεκρός από τις 22 Ιανουαρίου 1977 και μαζί του και μια εποχή της πεζογραφίας μας γεμάτη λυρική διάθεση, αγωνιστική έξαρση και ρομαντισμό. Είναι χαρακτηριστικό ότι η γυμνασιακή γενιά πολλών περιόδων της μεταπολεμικής ζωής μας, θήτευσε με πάθος στα βιβλία του

Λουντέμη. Είναι η γενιά που αγαπά τους αγώνες, τα μεγάλα αισθήματα, τον πλούσιο λυρισμό στη φράση, τον ουμανιστικό μύθο, όπου ο άνθρωπος αποτελεί το μέτρο των πάντων και ο έρωτας το απόσταγμα της ζωής. Ο νεκρός συγγραφέας πρόσφερε αφειδώλευτα τον οβολό του στα νεανικά σκιρτήματα της ψυχής και δεν είναι μικρό πράγμα να σ' αγαπά η γενιά εκείνη που μόλις κάνει τα πρώτα θαμπωτικά της βήματα στο πανηγύρι της ζωής».

Τάσος Βουρνάς

**Για παραγγελίες του βιβλίου επικοινωνήστε
στο 6983 091058**

Για περισσότερες πληροφορίες:

<http://wp.me/p3dYt5-5aT>

[Αναδημοσίευση από τον Αγώνα της Κρήτης](#)

Save

Save

Save

«Όλες οι τέχνες παρήγαγαν τ' αριστουργήματά τους. Μόνο η διακυβέρνηση, η τέχνη,

δηλαδή, της καταστολής παρήγαγε τέρατα».

του Νίκου Καραβέλου
δικηγόρου-λογοτέχνη

«Όλες οι τέχνες παρήγαγαν τ' αριστουργήματά τους. Μόνο η διακυβέρνηση, η τέχνη, δηλαδή, της καταστολής παρήγαγε τέρατα».

Έτσι αποτύπωσε ο Σεντ Ζυστ (Saint Just), μιλώντας στη Συμβατική Συνέλευση για το Σύνταγμα της Γαλλίας στις 24.4.1793, την ταύτιση διακυβέρνησης και καταστολής. Και ακόμα την τερατογένεση ως συνέπεια της «διακυβέρνησης».

Διακυβέρνηση είναι η άσκηση εξουσίας. Η de jure και de facto επιβολή του ισχυροτέρου. Με λίγα λόγια ο εξαναγκασμός των αδυνάτων να υποταγούν στις θελήσεις των ισχυρών. Κοντολογίς, η άσκηση αποφασιστικής επιρροής από μέρους των ολίγων πάνω στους πολλούς.

Διακυβέρνηση είναι η επιβολή της «έννομης τάξης». Σε απλούστερα ελληνικά, η διά της βίας εδραίωση της επιθυμίας των πλουσίων και η εξασφάλιση ότι οι φτωχοί δε θα σηκώσουν κεφάλι. Η διακυβέρνηση χρειάζεται τον νόμο. Και νόμος δεν είναι το σύνολο των διατάξεων που ρυθμίζουν γενικώς τις σχέσεις των ανθρώπων συμβάλλοντας στην εξομάλυνση των αντιθέσεων και την κοινωνική ειρήνη, όπως υποστηρίζουν οι επαγγελματίες του κοινωνικού παραλογισμού, αλλά, αντίθετα, είναι το όπλο ή, αν θέλετε, το εργαλείο, με το οποίο οι άρχοντες επιβάλλονται στους αρχομένους με τρόπο που να εμποδίζει τους δεύτερους, κάποια στιγμή, να μετατραπούν σε μαχόμενους πολίτες.

Αυτά πρεσβεύει ο καπιταλισμός. Είναι, όμως, και η ζωή. Και τι άλλο είναι η ζωή από τον ασίγαστο, τον διαρκή, τον ατελεύτητο πόλεμο ανάμεσα στον πλούτο και τη φτώχεια; Αυτό αποδεικνύει η ανθρώπινη περιπέτεια. Αυτό συνομολογούν και οι πιο στυγνοί εκφραστές της εκμετάλλευσης ανθρώπου από άνθρωπο. Αυτοί, τουλάχιστον, έχουν πλήρη ταξική συνείδηση.

Σε αυτόν τον αμείλικτο πόλεμο, δεν είναι σπάνιο οι πλούσιοι να χρησιμοποιούν τους φτωχούς ως όπλο καταστολής σε βάρος της φτώχειας!

Αν παρατηρήσουμε τα ατέλειωτα κύματα των μεταναστών, των δυστυχημένων υπάρξεων, που παράνομα «εισβάλλουν» στη χώρα μας, κύματα που σε λίγο θα εξελιχθούν σε τσουνάμι, θα διαπιστώσουμε ότι κάποιο στυγνό, ψυχρό εκμεταλλευτικό κέντρο κατευθύνει, προς όφελός του τις ροές μέσα από προκατασκευασμένους αγωγούς.

Αυτό το τραγικό φαινόμενο που λαμβάνει χώρα στον καιρό μας δεν έχει καμία σχέση με τις γνωστές καταγεγραμμένες στην ιστορία μεταναστεύσεις. Δεν έχει τίποτα το κοινό, αν εξαιρέσει κανείς τη φτώχεια, τη δυστυχία, την εκμετάλλευση, τη θνησιμότητα.

Δεν έχει, επίσης, καμία σχέση με τη μεγάλη προσφυγική τραγωδία μετά τη μικρασιατική καταστροφή.

Πολέμους είχαμε και πριν. Ας είναι καλά οι σχεδιασμοί των Η.Π.Α. και της Ευρωπαϊκής Ένωσης : πόλεμος στο Ιράκ, μαζικοί βομβαρδισμοί στη Σερβία, δεύτερος πόλεμος στο Ιράκ, πόλεμος Ινδίας – Πακιστάν, δύο μεγάλοι πόλεμοι στο Αφγανιστάν, πολύ παλαιότερα πόλεμος Αράβων – Ισραήλ, πόλεμος Ιράν – Ιράκ κλπ. Ως αποτέλεσμα των μεγάλων αυτών πολέμων είχαμε μετακινήσεις. Ουδέποτε τέτοιο φαινόμενο μαζικής εξόδου ανθρώπων από τις χώρες τους, συγκέντρωσή τους σε συγκεκριμένο κέντρο, την Τουρκία και από κει μέσω πλοιαρίων «εισβολή» τους στη χώρα μας.

Ουδέποτε είχαμε κατευθυνόμενες ροές μεταναστών, διοχετευόμενες μέσω συγκεκριμένων αρτηριών και κατευθυνόμενες σε συγκεκριμένες τερματικές βάσεις.

Το σχέδιο είναι απλό. Γι' αυτό εξαιρετικά επικίνδυνο.

Αποβλέπει :

Στη διάλυση της χώρας μας (και των χωρών που θα ακολουθήσουν) και στη μετατροπή της σ' έναν απροσδιόριστο «χώρο», στον οποίο θα ζουν στρατιές δούλων και ασύδοτο θα δραστηριοποιείται το διεθνές κεφάλαιο.

Στην κατάργηση των ιδιαιτεροτήτων μέσω ενός αμαλγάματος, με άλλα λόγια, ενός ανακατώματος ανόμοιων προσώπων, που υποτάσσεται στα κελεύσματα των καπιταλιστών.

Στην ισοπέδωση των πολιτισμικών και πολιτικών παραδόσεων, με συνέπεια την κάμψη ακόμα και εξαφάνιση των αντιστασιακών αντανακλαστικών.

Στη διά της βίας αλλοίωση των πληθυσμιακών δεδομένων της χώρας – θύματος και στη μετατροπή της σε αποθήκη δυστυχημένων ψυχών, από την οποία οι καπιταλιστές θα αντλούν τζάμπα ανθρώπινο δυναμικό.

Στην *de jure* και *de facto* κατάργηση όλων των δικαιωμάτων, ατομικών και κοινωνικών, για τα οποία χύθηκε αίμα και μελάνι στο διάβα της ανθρώπινης ιστορίας.

Στην ισοπέδωση της ελπίδας και της σύμφυτης με τον άνθρωπο προσδοκίας κατάκτησης ενός καλύτερου μέλλοντος.

Στην πλήρη αποδυνάμωση της αντίστασης απέναντι στην επιβαλλόμενη «παγκόσμια δικτατορία».

Αυτό είναι το ύπουλο σχέδιο που συντελείται σε βάρος του εθνικού μας χώρου και του λαού μας.

Γίνεται πράγματι με τρόπο άμεσο και απλό. Με τη χρησιμοποίηση, ως εμπροσθοφυλακή, χιλιάδων δυστυχημένων, όπως οι παλαιοί πολιορκητές χρησιμοποιούσαν γυναικόπαιδα για προκάλυψη, ώστε κάμπτοντας το φρόνημα των τοξοβόλων αμυνομένων, να προσεγγίσουν τα τείχη.

Γίνεται με την προπαγάνδα, τη διαμόρφωση, δηλαδή, της κοινής γνώμης στη βάση όχι της λογικής, αλλά του θυμικού.

Αυτό έχουν αναλάβει εργολαβικώς τα Μέσα Μαζικής Εξαχρείωσης και η νέας μορφής «παιδεία», που σχεδιάζεται και εκπονείται από μεγάλους ξένους και εγχώριους επαγγελματίες «ανθρωπιστές» και υλοποιείται, εξωθεσμικώς, από τις πανταχού παρούσες μη κυβερνητικές οργανώσεις.

Υ.Γ. Μια που μιλήσαμε για τέρατα, πληροφορηθήκαμε ότι μία ακόμα μεταμόσχευση καρδιάς στέφθηκε από πλήρη επιτυχία κι έτσι ο αξιότιμος «ανθρωπιστής» κ. Ροκφέλερ μπορεί να συνεχίσει να ζει έχοντας μια καινούργια καρδιά στο άδειο του στήθος. Φανταστείτε πώς θα ήταν ο έρημος ο κόσμος, εάν εξέλιπε ένας τέτοιος ανθρωπιστής.

Στο μόνο που ελπίζουμε πλέον είναι μία αιφνίδια έκρηξη της δύστυχης αυτής καρδιάς, που καταδικάστηκε να χτυπάει μέσα στο στήθος ενός τέτοιου τέρατος.

2017 . Ευστράτιος Παπάνης . Όταν ήμουν παιδί ...

γραφει ο Ευστράτιος Παπάνης * ,

Όταν ήμουν παιδί, ο κόσμος έμοιαζε με μία απέραντη, πυρίμορφη τοιχογραφία.

Ψηφιδωτά αεικίνητα οι άνθρωποι και ζωντανό το κάθε χρώμα. Οι λεπτομέρειες πίνακες μαγικοί, ανεξερεύνητοι, που με έσπρωχναν να βυθιστώ μες το επόμενο θέμα.

Κι άλλοτε τα νοήματα μού αποκαλύπτονταν ως ενόραση και θαύμα και έκπληξη, κι άλλοτε έπρεπε εγώ να τα ανασυνθέτω: Όπως ήθελα, όπως φανταζόμουν, σα μελωδία ή αντανάκλαση, σαν καθρέφτης και πείραμα ή σαν τα νερά μιας λίμνης, που κατόπτριζαν μορφές εξιδανικευμένες, αναλλοίωτες και άφθορες.

Όταν ήμουν παιδί, ο κόσμος ήταν αγνός και διάφανος, ώστε να φεγγοβολά μόνο τις άδολες πτυχές του.

Όχι από αφέλεια ή σκευωρία ή άγνοια, αλλά γιατί, κάθε που οι μπογιές μου σκούραιναν, τόσο πολύ ανακατευόταν με στοργή και δεητικό θυμίαμα, που οι αποχρώσεις τους αποκτούσαν γλυκύτητα και θαλπωρή και συγκατάβαση.

Ακόμα και οι κηλίδες της μοναξιάς ή της θλίψης, μετουσιώνονταν και έδεναν με ανθισμένα χαμόγελα και εβένινα, άτρωτα στηρίγματα. Σαν χάρη αναβαπτίζονταν, καθώς διυλίζονταν στις προθέσεις του ποιητή της.

Λιμένες προσήνεμοι τα μπλε, ατόφια τα ερυθρά, καθάρια τα πράσινα, με ουράνια τόξα και προσδοκίες πάλλονταν και ακτινοβολούσαν.

Γιατί αίρεση ο πόνος και παραφωνία η λύπηση.

Τότε!

Όταν ήμουν παιδί, στα πινέλα ανακάτευα συναισθήματα και στις σπάτουλες πανηγύριζαν οι ελπίδες.

Η πλάση ήταν στόρηση κι αναγέννηση, επειδή χωρούσε όλους τους ανθρώπους. Κι ο πίνακας, σαν παραμυθία και λήθη, απεικόνιζε ιστορίες, όνειρα και αφηγήσεις και μύθους και ραψωδίες.

Όταν ήμουν παιδί το απερίγραπτο κάλλος δε με άφηνε να διακρίνω πως η τοιχογραφία είχε όψεις πολλαπλές, αινίγματα πολύσημα και φρίκη και οδύνη και έρεβος.

Πως βλοσυρός ζωγράφος η μοίρα μυριάδες σκαρφιζόταν συμπληγάδες και Κύκλωπες, για να αφανίσει ανυποψίαστους ταξιδιώτες. Εκείνους που σε καμιά Ιθάκη δεν έφτασαν και για καμιά Ελένη δεν πρόλαβαν να παλέψουν.

Όταν ήμουν παιδί δεν έβλεπα πως η οικουμένη ήταν ένα απέραντο σφαγείο. Πώς οι ψηφίδες βάλτος μετακινούμενος, που ανέμενε να καταπιεί τους επίδοξους της ζωής καλλιτέχνες, χωρίς αιδώ, χωρίς ενδοιασμό, χωρίς δικαιολογία.

Και κανείς δεν μου είπε, όταν ήμουν παιδί, πως άσχετα από τι επιλέξεις να δεις ή να αγνοήσεις στον πίνακα, στο τέλος το φως και οι αντάγειες και οι λαμπηδόνες μετατρέπονται σε θάμπος και θάνατο και Κέρβερο.

Μα τώρα πια ξέρω πως μία η λύση και ένα το ξόρκι και το αντίδοτο: Το χρώμα το ανεξίτηλο της αγάπης, που το γκρεμό της τοιχογραφίας σε αιωνιότητα μετατρέπει, πέρα από τη σοφία, πέρα από την έμπνευση, την ομορφιά, το πένθος και τη Μοίρα.

*Ευστράτιος Παπάνης ,

Συνεργάτης της Mynima-Hellas.com, Κοινωνιολόγος , επίκουρος καθηγητής Βορείου Αιγαίου .